

Brüsszel, 2020.12.18.
COM(2020) 846 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Ajánlások a tagállamok számára a közös agrárpolitikára vonatkozó stratégiai tervüket
illetően**

{SWD(2020) 367 final} - {SWD(2020) 368 final} - {SWD(2020) 369 final} -
{SWD(2020) 370 final} - {SWD(2020) 371 final} - {SWD(2020) 372 final} -
{SWD(2020) 373 final} - {SWD(2020) 374 final} - {SWD(2020) 375 final} -
{SWD(2020) 376 final} - {SWD(2020) 377 final} - {SWD(2020) 379 final} -
{SWD(2020) 384 final} - {SWD(2020) 385 final} - {SWD(2020) 386 final} -
{SWD(2020) 387 final} - {SWD(2020) 388 final} - {SWD(2020) 389 final} -
{SWD(2020) 390 final} - {SWD(2020) 391 final} - {SWD(2020) 392 final} -
{SWD(2020) 393 final} - {SWD(2020) 394 final} - {SWD(2020) 395 final} -
{SWD(2020) 396 final} - {SWD(2020) 397 final} - {SWD(2020) 398 final}

TARTALOM

1. AZ EURÓPAI ZÖLD MEGÁLLAPODÁSTÓL A KAP STRATÉGIAI TERVEKIG	2
2. AJÁNLÁSOK A KAP STRATÉGIAI TERVEKHEZ.....	4
2.1. Az élelmezésbiztonságot garantáló intelligens, reziliens és diverzifikált mezőgazdasági ágazat előmozdítása	4
2.2. A környezetvédelem és az éghajlat-politikai fellépés támogatása, valamint hozzájárulás az uniós környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos célkitűzésekhez.....	7
2.3. A vidéki térségek társadalmi-gazdasági szerkezetének megerősítése és a társadalmi aggályok kezelése	13
2.4. Az ismeretek, az innováció és a digitalizáció támogatása és megosztása a mezőgazdaságban és a vidéki térségekben.....	17
3. A CÉLNAK MEGFELELŐ KAP STRATÉGIAI TERVEK FELÉ VEZETŐ ÚT.....	19
3.1. A zöld megállapodás integrálása a KAP stratégiai tervekbe.....	19
3.2. Hatékony KAP stratégiai tervek kidolgozása	19
3.3. A partnerség elvének megerősítése	20

1. AZ EURÓPAI ZÖLD MEGÁLLAPODÁSTÓL A KAP STRATÉGIAI TERVEKIG

Az **európai zöld megállapodás** meghatározza, hogy milyen úton lehet Európát 2050-ig az első klímasemleges kontinenssé tenni. Új, fenntartható és inkluzív növekedési stratégiát vázol fel, amely fellendíti a gazdaságot, javítja az egészséget és életminőséget, gondot fordít a természetre, és amelyből senki nem marad ki. Az ebbe az irányba történő elmozduláshoz az Európai Bizottság részéről 2020-ban megtörtént **„a termelőtől a fogyasztóig” stratégia**¹, a **2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia**² és a **2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célterv** elfogadása. E kulcsfontosságú stratégiai dokumentumok átfogó módon foglalkoznak a fenntartható élelmiszerrendszerek kihívásaival, elismerik az egészséges emberek, az egészséges társadalmak és az egészséges bolygó közötti elválaszthatatlan kapcsolatokat, elősegítik az egészségesebb és fenntartható étrendre való átállást, és előmozdítják a természet visszahozását az életünkbe.

Ebben az összefüggésben a **közös agrárpolitika (KAP)** fontos szerepet játszik a fenntartható élelmiszerrendszer felé való átmenet kezelésében és az európai mezőgazdasági termelők által az uniós éghajlat-politikai célok segítésére és a környezet védelmére tett erőfeszítések fokozásában. A tagállamok által összeállított és az Európai Bizottság által gondos mérlegelés után elfogadott jövőbeni **KAP stratégiai tervek** szerint történik a KAP-eszközök (közvetlen kifizetések, vidékfejlesztési és ágazati beavatkozások) gyakorlatba ültetése, továbbá **holisztikus módon megvalósulnak a KAP célkitűzései és a részletes stratégiákat tartalmazó európai zöld megállapodás törekvései**.³

2020 májusában a Bizottság vállalta, hogy **ajánlásokat tesz a KAP kilenc konkrét célkitűzésével kapcsolatban az egyes tagállamok számára, mielőtt azok hivatalosan benyújtják a stratégiai tervek tervezetét, különös figyelmet fordítva a zöld megállapodás célkitűzéseire, valamint azokra, amelyek „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiából és a 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai céltervből erednek**⁴. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégiáról szóló következtetéseiben az Európai Unió Tanácsa várakozással tekintett az ajánlások bemutatása felé és úgy vélte, hogy azok **kiegészítő iránymutatásul szolgálhatnak a stratégiai tervek kidolgozásához**⁵.

A rendelkezésre álló legfrissebb bizonyítékok alapján és adott esetben figyelembe véve a tagállamok által adott további információkat, a Bizottság a jövőbeni KAP kilenc konkrét célkitűzésére, valamint az ismeretek, az innováció és a digitalizáció átfogó célkitűzésére tekintettel elemezte az egyes tagállamok helyzetét. Az elemzés az **európai zöld megállapodás célkitűzéseire** és törekvéseire való hozzájárulás fényében helyzetfelmérést is ad az egyes tagállamokról: ide tartoznak a peszticidek használatához és az abból fakadó kockázatokhoz, az antimikrobiális szerek értékesítéséhez, a tápanyagvesztéshez (a műtrágyák túlzott használatának csökkentéséhez), a biogazdálkodás alatt álló területhez, a mezőgazdasági területen található magas biodiverzitású tájelemekhez és a gyors szélessávú internethez való hozzáféréshez kapcsolódó célkitűzések.

¹ COM(2020) 381.

² COM(2020) 380.

³ Lásd [Bizottsági szolgálati munkadokumentum](#) (2020) 93 final „A KAP-reform és a zöld megállapodás közötti kapcsolatok elemzése”.

⁴ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁵ A Tanács következtetései „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiáról, elfogadva 2020. október 19-én (12099/20).

Az elemzés alapján a Bizottság kidolgozta a **27 tagállamnak szóló ajánlásokat**, amelyek az e közleményt kísérő 27 bizottsági szolgálati munkadokumentum formájában kerültek közzétételre. Az ajánlások célja annak az iránynak a bemutatása, amelyet a KAP konkrét célkitűzéseinek megvalósítása során a KAP stratégiai terveknek kell követniük a zöld megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez szükséges közös hozzájárulás érdekében. Miközben az új szakpolitikai keret végrehajtása során fenntartják a tagállamoknak javasolt rugalmasságot, az ajánlások meghatározzák az egyes tagállamok esetében sürgősen megoldandó fő stratégiai kérdéseket és irányt mutatnak ezek kezeléséhez a KAP stratégiai tervekben.

Az Európai Bizottság által a releváns ajánlások kiválasztásához megállapított módszertan **korlátozott számú ajánlást célzott meg az egyes tagállamoknál**, így a fő prioritásokat minden esetben könnyen lehetett azonosítani. Ezen túlmenően, az európai zöld megállapodás törekvéseinek eléréséhez relevánsabb szakpolitikai területek esetében, az Európai Bizottság az uniós célok fényében felmérte az egyes tagállamok helyzetét⁶, figyelembe véve a közös törekvéshez való hozzájáruláshoz szükséges erőfeszítéseket.

Az ajánlások különbséget tesznek a tagállamok részéről szükséges erőfeszítések között, és az innovatív megközelítések ösztönzésének céljában elismerik a fenntarthatóság gazdasági, környezeti és társadalmi dimenzióit annak garantálásához, hogy a jövőbeni KAP stratégiai tervek integrált és területileg kiegyensúlyozott módon biztosítsanak hatékony megoldásokat a várható kihívásokhoz. A szakpolitikai területeken, például az ökológiai gazdálkodás vagy az állatjóllét terén már jól teljesítő tagállamokat e pozitív trendek folytatására ösztönzik.

Az ajánlásokat **strukturált párbeszéd** keretén belül juttatják el a tagállamokhoz. A Bizottság más releváns szempontokkal együtt ezeket használja majd fel a tagállamok által hivatalosan benyújtott KAP stratégiai tervek értékeléséhez, a KAP stratégiai tervekről szóló rendelet tervezetének 106. cikkében foglalt kritériumok alapján. A Bizottság a KAP stratégiai tervük jóváhagyási folyamatának részeként juttatja el a tagállamokhoz az észrevételeket. A Bizottság a KAP stratégiai tervek jóváhagyásának és módosításának idején ellenőrzi a tervek és a zöld megállapodás céljainak és célkitűzéseinek általános összhangját.

⁶ A felméréshez felhasznált adatokat e közlemény mellékletei tartalmazzák: az I. mellékletben láthatók a zöld megállapodás számszerűsített célkitűzéseire vonatkozó referenciaértékek („a termelőtől a fogyasztóig” és a biodiverzitási stratégia meghatározása szerint); a II. mellékletben látható a földhasználatból, a földhasználat-változtatásból és az erdészeti ágazatból eredő üvegházhatásúgáz-kibocsátások uniós alakulása.

2. AJÁNLÁSOK A KAP STRATÉGIAI TERVEKHEZ

Ez a tagállamoknak szánt ajánlások összefoglalását tartalmazó szakasz foglalkozik a KAP stratégiai tervről szóló rendeletre irányuló javaslatban megfogalmazott célkitűzésekkel a mezőgazdasági termelés, az élelmiszer-ágazat és a vidéki térségek gazdasági, környezeti és társadalmi kihívásait illetően, valamint az ismeretek, az innováció és a digitalizáció vonatkozásában⁷. Emellett minden tagállamnak további elemekkel is szolgálnak, amelyek fontosak a KAP stratégiai tervek előkészítéséhez.

2.1. Az élelmiszerbiztonságot garantáló intelligens, reziliens és diverzifikált mezőgazdasági ágazat előmozdítása

Az uniós mezőgazdaság és vidéki térségek főbb adatai

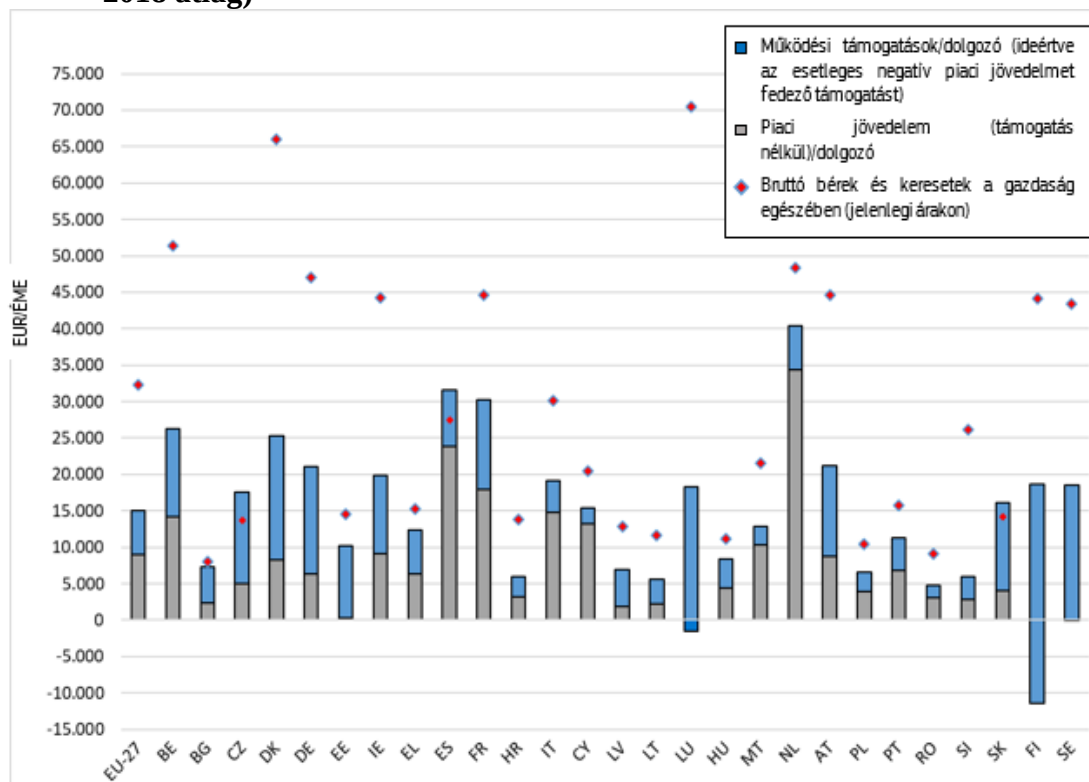
- 10,3 millió gazdaság, 157 millió hektáron (az EU földterületének 38 %-án) gazdálkodnak és 8,8 millió főnek nyújtanak teljes munkaidős foglalkoztatást (2016, 2019)
- a teljes mezőgazdasági termelés 403 milliárd EUR (2018) és 60 milliárd EUR összegű agrár-élelmiszeripari kereskedelmi többletet jelent (2019)
- 6,2 millió gazdaság kap közvetlen támogatást (2018). A kedvezményezettek 20 %-a kapja a kifizetések 80 %-át
- Az uniós mezőgazdasági jövedelmek az EU gazdaságában fizetett bruttó bérek és keresetek 47 %-ának felelnek meg (2017)

„A termelőtől a fogyasztóig” stratégiában említettek szerint a mezőgazdasági termelésnek a fenntartható élelmiszerrendszerek kiépítése miatti gyors átalakításához gazdaságilag életképes és reziliens mezőgazdasági ágazatra van szükség az Unióban. Az elemzés szerint a tagállamok közötti eltérések ellenére a legtöbb tagállamnak kezelnie kell néhány fontos gazdasági kihívást az európai mezőgazdaság zöld átállásának felgyorsítása és **új üzleti lehetőségek** teremtése érdekében. Döntően a gazdaságuk gazdasági fenntarthatóságától függ az, hogy a mezőgazdasági termelők mennyire tudják megragadni e lehetőségeket.

Az évtizedek óta zajló birtokrendezési folyamat ellenére a **mezőgazdasági jövedelmek továbbra is alacsonyok** és csaknem minden tagállamban elmaradnak a többi gazdasági ágazat átlagától. A gazdaságok jövedelemszintje régiók, üzemméret és ágazat szerint jelentős eltéréseket mutat. Két kérdés azonban visszatérő jelleggel megjelenik a tagállamokban. Az egyik a kis- és közepes méretű családi gazdaságok és a hátrányos természeti adottságú területeken található gazdaságok jövedelmének a rendezési igénye. A másik a leginkább a piacok nyitottsága és az éghajlat okozta egyre erősebb szélsőséges időjárási események miatt rövid- és középtávon várható nagy fokú jövedelemvolatilitás.

⁷ Az ajánlások rendszerezése a KAP stratégiai tervekről szóló rendelet javaslatának (COM(2018) 392 final) 6. cikkében javasolt kilenc konkrét célkitűzés szerint történik. E célkitűzések a fenntarthatóság gazdasági, környezeti és társadalmi dimenzióival foglalkoznak, a fent említett jogalkotási javaslat 5. cikkében szereplő általános célkitűzéseknek megfelelően. Emellett különös figyelem irányul az ismeretek, az innováció és a digitalizáció átfogó célkitűzésére.

1. ábra. A gazdaságok jövedelme a gazdaság többi részéhez viszonyítva (2016–2018 átlag)⁸

Megjegyzés: jövedelemmutató = gazdaság nettó jövedelme + bérek. A működési támogatások nem csak a közvetlen kifizetéseket, hanem a beruházási támogatáson kívüli összes vidékfejlesztési támogatást is lefedik. A működési támogatások a lehetséges nemzeti támogatásokat és kiegészítéseket is lefedik. Forrás: Európai Bizottság⁹

Számos tagállamban a **mezőgazdasági termelékenység** terén további kihívást jelent a lassú növekedés és egyes esetekben a stagnálás. Tovább súlyosbítja a helyzetet egyes ágazatok, különösen a munkaerő és föld magas költsége. A termelékenység növekedése kulcsfontosságú a versenyképesség fenntartásához és a gazdaságok jövedelmének növeléséhez, miközben kellő figyelmet kell fordítani a pozitív környezeti és éghajlati hatásra. Ennek megfelelően kiemelkedően fontos a mezőgazdasági innovációt, illetve magas szintű képzést és beruházást biztosító feltételek fenntartása és javítása (különösen a következő szakaszban meghatározott környezeti kihívások fényében).

Végezetül, az ágazat gazdasági fenntarthatósága attól is függ, hogy a mezőgazdasági termelők mennyire képesek **nagyobb arányú hozzáadott értéket** teremteni és **szerezni az élelmiszer-ellátási láncban**. A mezőgazdasági termelők közötti együttműködés méretgazdaságossági előnyökkel járhat és erősítheti alkupozíciójukat az

⁸ LU, FI és SE esetében a „piaci jövedelem” – a mezőgazdasági tevékenységből származó jövedelem, az állami támogatás figyelembevétele nélkül – negatív. Ez átlagban azt jelenti, hogy az értékesítési bevételek nem fedezik az előállítási költségeket. Ilyen esetekben a működési támogatások fedezik a negatív piaci jövedelmet és jelentik a gazdaság nettó jövedelmét.

⁹ Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság. *KAP kontextusmutatók C.25 Mezőgazdasági tényezőjévedelem és KAP kontextusmutató C.26 Mezőgazdasági vállalkozói jövedelem*. EUROSTAT [[aact_eaa04](#)], [[aact_ali01](#)] és [[aact_eaa06](#)] alapú jövedelem, a munkavállalói jövedelem visszairása a vállalkozói jövedelemhez és elosztva az éves munkaerőegységek teljes számával. Megjegyzés: becslés 2019. évi adatok. Az ezer munkaóra-ra vonatkozó EUROSTAT adatokon alapuló gazdasági átlagbér, a munkavállalói hazai fogalom [[nama_10_a10_e](#)] és a „bérek és keresetek” EUROSTAT adatok [[nama_10_a10](#)] alkalmazásával. Körültekintéssel kell végezni a mezőgazdasági tényezőjévedelem/ÉME abszolút szintjeinek összevetését, mivel azokat a nemzeti szabályoktól függően különböző számítások befolyásolják és nem kifejezetten országok közötti összehasonlításra tervezték.

élelmiszerláncban. Egyes ágazatokban és tagállamokban a mezőgazdasági termelők nem szívesen vesznek részt vertikális integrációban vagy megerősített együttműködésben, például termelői szervezetekben vagy szövetkezetekben.

További teendők

E kihívások leküzdéséhez és a fenntartható és reziliens mezőgazdaságra való átállás folytatásához a KAP intézkedések középpontjába **a gazdálkodás átalakítását és korszerűsítését**, a mezőgazdasági és bioalapú termékek értékének és minőségének, illetve fenntarthatóságának javítását és az élelmiszer-ellátási láncban belüli gazdálkodói együttműködés ösztönzését kell állítani. A gazdasági, éghajlati és biodiverzitási jellegű veszélyekkel szembeni életképesség és reziliencia erősítése létfontosságú, mivel a mezőgazdasági termelők jövőbeni hozamai főleg attól függenek, hogy mennyire lesznek képesek kezelni az éghajlatváltozást és a természeti erőforrások egészséges állapotát. A Covid19-világjárvány alatt az uniós agrár-élelmiszeripari rendszerek a rájuk nehezedő nyomás és kihívások ellenére is kiváló minőségű és biztonságos élelmiszerrel látták el az európaiakat. Mindazonáltal a biztonságos élelmiszer-ellátásról és az élelmiszerbiztonságról szóló következő vészhelyzeti terv várhatóan közelebbről is megvizsgálja az uniós élelmiszerrendszerek és különösen az uniós mezőgazdaság rezilienciáját.

A tagállamok többségében a **mértányosabb és célzottabb közvetlen támogatási rendszer** felé való elmozdulás szükséges. Az eltérő üzemméretetek közötti jövedelemkülönbségek csökkentésével a tagállamoknak jobban kell kezelniük a kis- és közepes méretű gazdaságok igényeit hatékony újraelosztási mechanizmusok, például a felső határok megállapítása, a kifizetések csökkentése és különösen a fenntarthatóságot elősegítő, kiegészítő, átcsoportosítással nyújtható jövedelemtámogatás alkalmazása útján. A támogatás mértányossága egyes tagállamokban a belső konvergencia folyamatában is jelentős előrelépéseket eredményez. A támogatás a bizonyos, például hátrányos természeti adottságú területeken található gazdaságok sajátos igényeinek a kezeléséhez is alkalmazandó.

2. ábra. A közvetlen kifizetések üzemméret kategóriák szerinti megoszlása – 2019. pénzügyi év

Forrás: Európai Bizottság. *Jövedelemtámogatások bontása. A mezőgazdasági termelők közvetlen támogatásának eloszlása – tájékoztató adatok a 2019. pénzügyi évhez.*

Ugyanakkor szükséges a **kockázatkezelési eszközök** mezőgazdasági termelők általi használatának ösztönzése és elősegítése, támogatva az **innovatív megoldásokba való beruházásokat** (pl. a mezőgazdasági termékek és termelési tényezők hasznosításának optimalizálása a körforgásos bioalapú gazdaságban) és javítva a **finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést**, a vidékfejlesztési politika belüli lehetőségek hatékonyabb kihasználása útján.

Végezetül, folytatni kell a **termelői együttműködés** fejlesztésére és erősítésére irányuló erőfeszítéseket, például a jövőbeni **ágazati programok** új eszközei útján, erősítve közben az ellátási lánc átláthatóságának javítását célzó erőfeszítéseket. Emellett a mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelésében rejlő lehetőség is kiaknázható lehet az uniós **minőségrendszerek** keresztül, különösen az erősödő fogyasztói tudatosság, továbbá az egészségesebb és fenntarthatóbb termékek és termelési módok iránti kereslet növekedése fényében.

Ezek az eszközök számos megközelítésen és kombináción keresztül garantálhatják a gazdaságok jövedelmének és életképességének javulását, egyúttal pedig biztosíthatják az erőforrások fenntartható használatát és az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenésének kihívásaira adott kielégítő válaszokat. Az új KAP stratégiai tervekkel a tagállamok (eltérő mezőgazdasági struktúrákkal és talaj- és éghajlati adottságokkal rendelkező) mezőgazdasági ágazataik konkrét helyzetéhez igazíthatják az eszközöket, egyenlő versenyfeltételek garantálása mellett.

2.2. A környezetvédelem és az éghajlat-politikai fellépés támogatása, valamint hozzájárulás az uniós környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos célkitűzésekhez

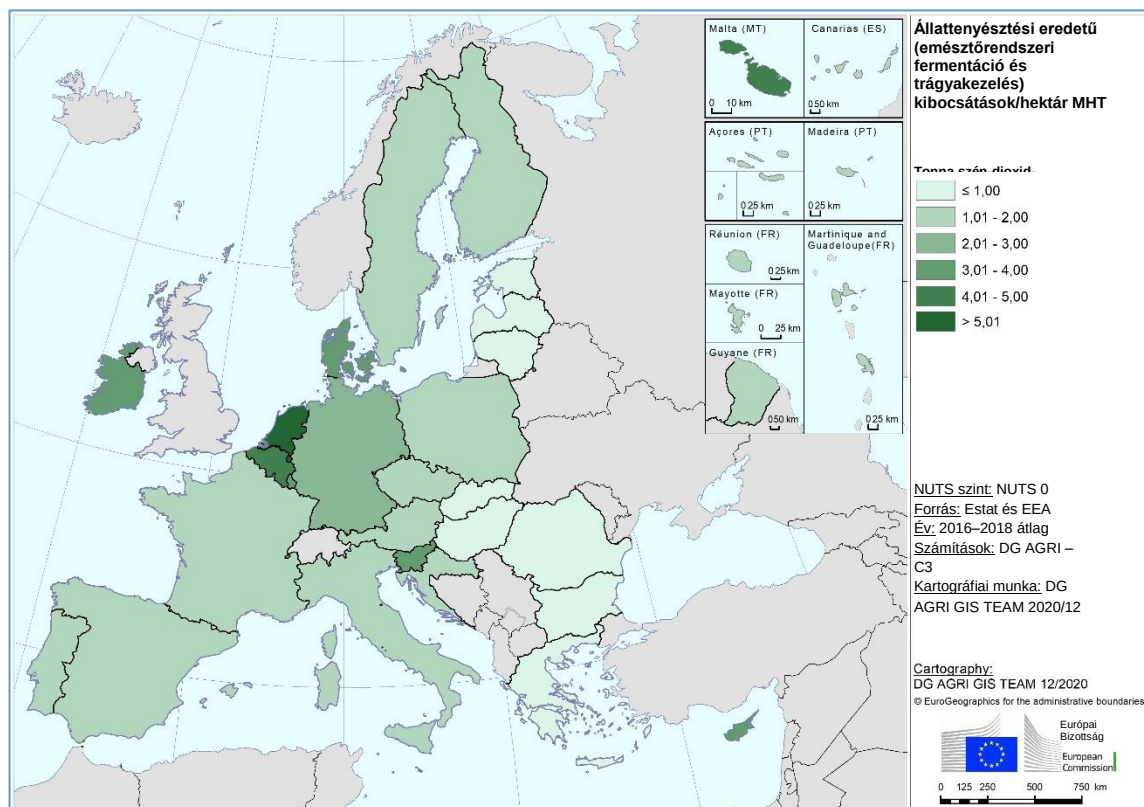
Az uniós mezőgazdaság és vidéki térségek főbb adatai

- az uniós mezőgazdasági területek 8 %-án folyik ökológiai gazdálkodás (2018)
- az uniós üvegházhatásúgáz-kibocsátások 10,1 %-a mezőgazdasági eredetű (2018)
- a felszín alatti vizeket ellenőrző állomások 13,3 %-ánál 50 mg/l feletti a nitrátkoncentráció (2012–2015)
- a mezőgazdaságtól függő természetközeli élőhelyek 12 %-a kapott „jó” állapotminősítést (2013–2018)

Az EU mezőgazdasági ágazata (és bizonyos mértékben az erdészeti ágazata) továbbra is jelentős környezeti és éghajlati kihívások elszenvedője és okozója.

Miközben az Unió ambiciózusabb csökkentési célokat tűzött ki a jövőre nézve, az uniós mezőgazdasági eredetű **üvegházhatásúgáz-kibocsátások** az utóbbi években stagnáltak, egyes tagállamokban pedig még növekedtek is – úgy a talajgazdálkodási, mint az állattenyésztési eredetű kibocsátásokat tekintve. Ráadásul az utóbbi évek során csökkent a földek és erdők **szénmegkötése**, egyes földterületfajták (különösen a tőzeglápok) esetében pedig nagy a szénveszteség kockázata. A mezőgazdasági és erdészeti eredetű **megújuló energia** előállítása növekszik ugyan, ami részben a mezőgazdasági területekért és termelésért folyó versenyt is intenzívebbé teszi, de e tekintetben a tagállamok között lényeges különbségek figyelhetők meg. A mezőgazdaság **energiahatékonysága** is jelentős kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában.

1. térkép. Állattenyésztésből és emésztőrendszeri fermentációból eredő uniós üvegházhatásúgáz-kibocsátások termelési tényezőnként

Mindeközben zajlik az **éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése**, és a mezőgazdaság nagyon érzékeny ezek hatásaira (rossz termés, erdők kiszáradása aszályok, viharok, árvizek, kártevőfertőzések és betegségek miatt) és egyre többször kerül szembe éghajlattal kapcsolatos kockázatokkal. Az uniós országok egyre inkább felismerik, hogy az éghajlatváltozást nem csupán mérsékelni kell, hanem szükséges az ahhoz való **alkalmazkodás** és a biológiai sokféleség csökkenésének visszafordítása is. Ezen a téren sürgősen cselekedni kell.

Bár az uniós **erdők** területe növekszik és jelenleg az EU földterületének 45 %-át teszi ki, az éghajlatváltozás miatt egyre nagyobb nyomás nehezedik az erdőkre. További nyomást jelent a vidéki területek elhagyása, a földhasználat-változtatás miatti szétaprózódás és a rendezés hiánya, a fa, az erdei termékek és az energia iránti kereslet fokozódása miatt erősödő gazdálkodási intenzitás, az infrastruktúra fejlesztése, az urbanizáció és a területfoglalás. Az európai erdők mennyiségét és minőségét egyaránt fokozni kell, hiszen fontos szerepet játszanak a biológiai sokféleség, a 2050-re elérendő karbonsemlegesség és a biogazdaság terén.

Az utóbbi években tapasztalt jelentős javulás¹⁰ ellenére továbbra is egyértelmű kihívások figyelhetők meg a **természeti erőforrások kezelését** illetően. A mezőgazdaság az **ammónia** egyik fő kibocsátója; ez a gáz különösen káros légszennyező anyag és a városi

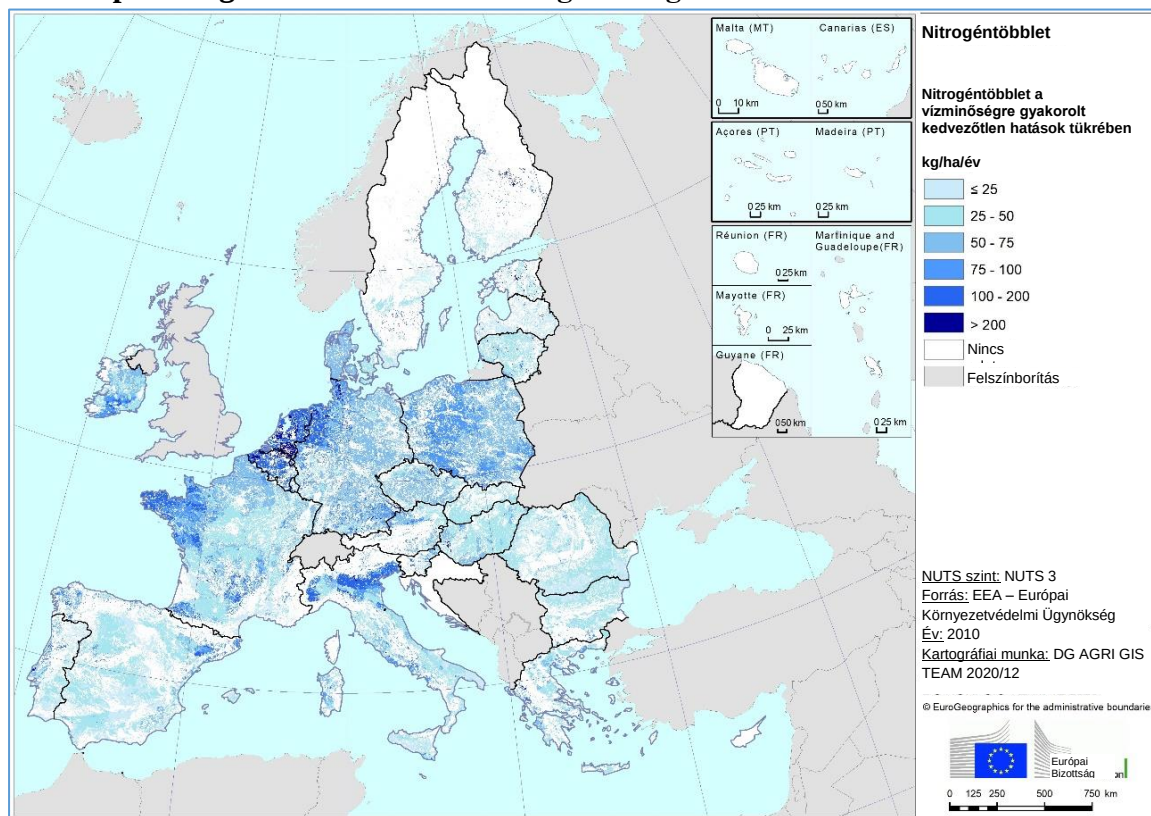
¹⁰ Például, az ammónia-kibocsátások 26 %-kal csökkentek 1990 és 2018 között (Forrás: EEA), a víz miatti becsült talajerózió átlagosan 9,5 %-kal csökkent az Unióban az elmúlt évtized során, és 20 %-kal a szántóterületek esetében (Forrás: Panagos, et al., 2015, <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2015.08.012>). A nitrátok, illetve a foszfát folyókban mért koncentrációja uniós szinten 9 %-kal, illetve 17 %-kal csökkent 2006 és 2016 között (3 év átlagában) (Forrás: EEA). Ugyanakkor a nitrogén- és foszforműtrágyák használata enyhén csökkenést mutatott 2008 és 2018 között (Eurostat [\(aei_fm_usefert\)](#)).

területek lebegő részecskékkel való szennyeződéséhez is hozzájárul, és egyes tagállamokban nő a kibocsátása – bizonyos esetekben a jogszabályi határértékeket is túllépve.

Egyes területgazdálkodási gyakorlatok és felszínborítás-változások jelentős nyomást gyakorolnak a talaj egészségére és minőségére. Az erózió, tömörödés, szennyezés, szikesedés, elszivatagosodás, valamint a szerves anyagok és a biológiai sokféleség csökkenése egyre nagyobb mértékben okozza az uniós mezőgazdasági **talajok** leromlását, bár természetesen nem mindenhol egyforma súlyossággal. Az ilyen leromlási folyamatok a mezőgazdasági hozamok terén is komoly veszteségeket okoznak.

Némi előrelépés ellenére továbbra is a mezőgazdasági eredetű **nitrátok** miatti szennyezés jelenti a vízi környezetre nehezedő nyomás egyik legnagyobb forrását. A szerves trágyából és a szervesetlen műtrágyákból (illetve a peszticidekből) származó nitrogén és foszfor túlzott mennyisége számos régióban okoz problémákat a vízszennyezés, biológiai sokféleség és levegőminőség terén. Miközben egyes tagállamok általános helyzete megfelelő, sok a gyenge minőséget mutató kritikus pont is. A tagállamok egyre nagyobb száma szenved **vízhiánytól**, amelyet gyakran a túlzott mértékű mezőgazdasági vízkivétel okoz. Az éghajlatváltozás számos régióban tovább súlyosbítja majd a víz elérhetőségének problémáját.

2. térkép. Nitrogénbevitel az uniós mezőgazdasági területeken

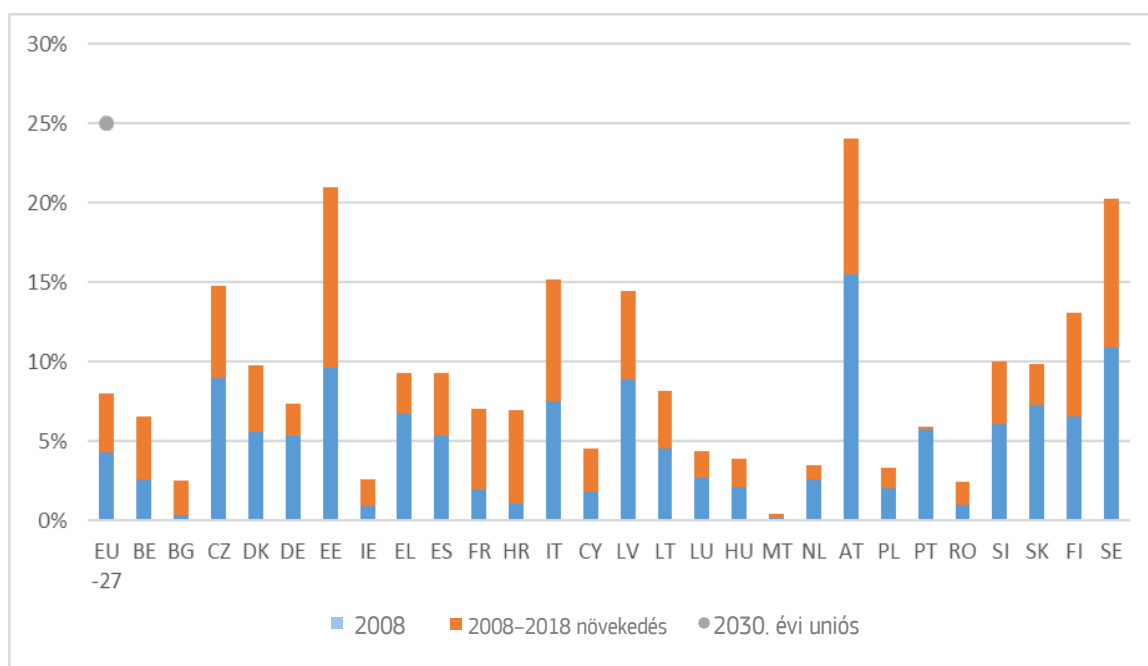

Forrás: EEA (2019)¹¹

¹¹ De Vries, W., P.F.A.M. Römkens, J. Kros, J.C Voogd, G. Louwagie and L. Schulte-Uebbing, 2019a. A tápanyagok és nehézfémek hatásai az európai mezőgazdaságban. Aktuális és kritikus bevitel a levegő-, talaj- és vízminőség tükrében. ETC/ULS jelentés (megjelenés alatt). Az EU-27 2010-re vonatkozó nitrogén (N) többletet az INTEGRATOR modellel számították ki a műtrágyából, szerves trágyából, bioszolidokból, nitrogénmegkötő növényekből és lerakódásból származó teljes N-bevitelként, levonva a nitrogénfelvételt. Az EU-27 mezőgazdasági területei 2010. évi kritikus N-

A mezőgazdasági területek biológiai sokféleségének erős csökkenése kapcsán a bizonyíték kiemeli az agrártájhoz kötődő madárfajok és (az ökoszisztéma-szolgáltatások kulcsát jelentő) beporzó fajok populációinak, valamint a mezőgazdasági élőhelyek állapotának folyamatos visszaesését. A főleg gazdálkodással alakított egyes mezőgazdasági élőhelyek létfontosságúak a vadon élő állatok és növények számára. A probléma gyökerét a nagyon intenzív gazdálkodás¹², illetve a mezőgazdasági területek elhagyása vagy nem megfelelő rendezése jelenti. A mezőgazdasági intenzifikáció és a birtokrendezés egyre nagyobb mértékben járul hozzá az értékes tájelemek (pl. sövények, vadvirágos sávok, tavak, teraszok), valamint az ugaroltatás, az extenzív hasznosítású gyepterületek vagy vizes élőhelyek nagyon jelentős arányú elvesztéséhez, pedig ezek korábban a mezőgazdasági táj jellemzői voltak. A környezet védelméhez hozzájáruló, egyre terjedő agroökológiai gyakorlatok közül a gazdálkodók egyes tagállamokban lelkesen vezették be az ökológiai gazdálkodást, más tagállamokban azonban még mindig alacsony a terjedés mértéke.

3. ábra. Ökológiai gazdálkodás az uniós tagállamokban (az ökológiai gazdálkodásra teljesen áttért és átállás alatt lévő mezőgazdasági hasznosítású területek aránya)

Forrás: EUROSTAT [[org_cropar_h1](#)] és [[org_cropar](#)]¹³

További teendők

Általában véve, számos említett kihívás megoldását az „**intelligens**”, **precíziós és fenntartható gazdálkodás** jelenti, amely jórészt a tudásra és (digitális) technológiára támaszkodva, kevesebb alapanyaggal és negatív externália mellett nagyobb mennyiségű magánjavakat és környezeti közjavakat állít elő.

bevitelének túllépését a műtrágyából, szerves trágyából, bioszolidokból, nitrogénmegkötő növényekből és lerakódásból származó teljes N-bevitelként és a kritikus N-bevitel levonásával számították ki, a vízminőségre gyakorolt kedvezőtlen hatások tükrében. A kritikus N-bevitel a felszíni lefolyások 2,5 mg N/l értékű N-koncentrációján alapult.

¹² Az éghajlatváltozás, az idegenhonos inváziós fajok, a természeti erőforrások túlzott kiaknázása, a szennyezés stb. hatásán kívül.

¹³ Európai Bizottság. *KAP kontextusmutató C.19 Ökológiai gazdálkodásba bevont mezőgazdasági terület*. EUROSTAT [[org_cropar_h1](#)], valamint [[apro_cpsh1](#)] és [[org_cropar](#)] alapján. Horvátország adatai 2019-re vonatkoznak.

Ehhez többek között jobb **tápanyag-gazdálkodás** és az állattenyésztési, növénytermesztési és erdészeti ágazatok közötti (az éghajlatváltozás mérséklése, a levegőminőség és a biológiai sokféleség miatt hasznos) nagyobb szinergia), **a növényvédő szerek precízebb és ezért alacsonyabb felhasználása**, alternatív növényvédelmi módszerek kifejlesztése, az **állattenyésztés és trágyakezelés** javítása (a metánkibocsátás csökkentése érdekében az emésztőrendszeri fermentációra fókuszálva) és **hatékonyabb öntözés** (amely megfelelő telepítés esetén csökkentheti a szűkös vízkészletekre nehezedő nyomást) szükséges. A **tudásintenzív gazdálkodás** emellett aktívan támogathatja az élőhelyek létrehozását és fenntartását – például hüvelyeseket tartalmazó megfelelő **vetésforgók** útján. A **magas diverzitású tájalelemek** mezőgazdasági területeken történő **létrehozása és megóvása** fontos a biológiai sokféleség helyreállításához, amely hosszú távon javítja a mezőgazdasági termelékenységet, megakadályozza a talajok erózióját és kimerülését, szűri a levegőt és vizet, támogatja az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást – valamint segíti a mezőgazdaság és az erdészet jelentős **szénelnyelő** potenciáljának kiaknázását.

Számos ilyen megközelítés **a mezőgazdasági termelők gazdasági hasznát** is eredményezheti. Az újraerdősítés és az erdőtelepítés – a biológiai sokféleségnek kedvező ökológiai elvek teljes tiszteletben tartása mellett –, az erdő-helyreállítás és a fenntartható erdőgazdálkodás azzal járulhat hozzá az éghajlatváltozás mérsékléséhez, hogy fokozza a nettó szén-dioxid-elnyelést, megőrzi a szénkészleteket, valamint erőforrásokat biztosít a körforgásos biogazdasághoz, miközben járulékos előnyöket teremt többek között a biológiai sokféleség és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás terén. A környezet- és éghajlatvédelmi intézkedés (többek között szén-gazdálkodás útján) tehát közvetlen elismerést is hozhat a mezőgazdasági termelőknek és az erdészeknek azzal, hogy új üzleti lehetőségeket teremt a vidéki térségekben. Az energia- és erőforrás-hatékony intézkedések – például a gazdaságon belüli energiatakarékosság és a kisüzemi megújuló technológiák előmozdítása – is támogathatják a mezőgazdasági ágazatot. **Különböző KAP eszközök** segíthetik e lépések gyakorlatba ültetését a környezetre, éghajlatra és energiára vonatkozó egyéb uniós és nemzeti szakpolitikákkal és jogszabályokkal összhangban. Az eszközök között nem csak különböző típusú **környezetvédelmi területalapú kifizetések** – pl. az új ökörendszerek, régóta fennálló KAP II. pillér kifizetések mellett – találhatók, hanem a **feltételeesség** elemei és a **tudásépítés, beruházások, innováció és együttműködés** támogatása is.

A környezet- és éghajlatvédelmi intézkedések **aktuális tartalmát a tagállamok határozzák meg** alapkövetelményekben, ökörendszerekben és vidékfejlesztési kifizetésekben. Ezek együttesen képezik az úgynevezett „**zöldítési struktúrát**”. A megfelelő tervezés és múltbeli teljesítmény alapján **a tagállamok feladata a különböző KAP eszközök kiválasztása és kombinálása az egyértelmű környezet- és éghajlatvédelmi eredmények érdekében.**

1. háttérmagyarázat. A lehetséges ökörendszerek példái

A Bizottság meghatározta **a lehetséges ökörendszerek példáit, hogy támogassa a tagállamokat** a hatékony KAP stratégiai tervek felé vezető úton. Ezek megfelelnek „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiának és a 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégiának, és azok több célkitűzéséhez is hozzájárulhatnak, az e témakörre vonatkozó jövőbeni szabályok sérelme nélkül. A tagállamok például az alábbi mezőgazdasági gyakorlatok előmozdításához alkalmazhatnak ökörendszereket:

- **Agrárerdészet**, a mezőgazdasági termelőket pl. abban támogatva, hogy tartsák be a fák minimális sűrűségét a parcellákon, illetve a madarak és rovarok számára maximálisan előnyös módon gondozzák a fákat.

- **Agroökológia**, a mezőgazdasági termelőket pl. abban támogatva, hogy természetes anyagokat használjanak növényvédő szerként, illetve a vetésforgóra vonatkozó kötelező minimumkövetelményeken túlmutató növénytermesztési rendszereket alkalmazzanak. Az agroökológia egyik példája az ökológiai gazdálkodás.
- **Precíziós gazdálkodás**, a mezőgazdasági termelőket pl. abban támogatva, hogy legyen tápanyag-gazdálkodási tervük, amely a technológiának és helyszíni adatelemzésnek köszönhetően valós idejű adatokat és azonnali korrekciós intézkedést biztosít. E technológiák hozzájárulnak az alapanyagok és a kibocsátások csökkentéséhez.
- **Szénmegkötés**, a mezőgazdasági termelőket pl. abban támogatva, hogy hagyják el a szántást és csökkentsék a talajművelést (talajkímélő mezőgazdaság), nedvesítsék újra a lecsapolt tőzeglápokat, óvják a gyepterületet, továbbá telepítsenek és tartsanak fenn magas diverzitású tájelemeket, ideértve többek között a sövényeket, védősávokat, nem termő fákat és tavakat.

2.3. A vidéki térségek társadalmi-gazdasági szerkezetének megerősítése és a társadalmi aggályok kezelése

Az uniós mezőgazdaság és vidéki térségek főbb adatai

- az uniós mezőgazdasági üzemvezetők 5,1 %-a 35 év alatti (2016)
- a vidéki térségekben az egy főre jutó GDP az uniós átlag 74 %-a (2014)
- az 1. harmonizált kockázati mutató 17 %-os csökkenése a peszticideknél (2011–2018)

„A termelőtől a fogyasztóig” stratégiában vázolt **átállás** sikeres elkezdéséhez a szereplők összehangolt erőfeszítése és bevonása szükséges az uniós területeken. E tekintetben különös lehetőséget jelentenek a vidéki térségek, mivel ezek jelentik a mezőgazdasági termelők, erdészek, vállalkozók és fogyasztók otthonát és tevékenységi helyét, illetve tömörítik Európa természeti erőforrásainak és ökoszisztémáinak nagy részét. E **lehetőség kiaknázása olyan öngerjesztő ciklus beindítását jelenti, amelyben az újonnan létrejött gazdasági lehetőségek pozitív hatásai**, pl. a szegénység és munkanélküliség csökkenése és a szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés **a vidéki társadalom egészét érintik.**

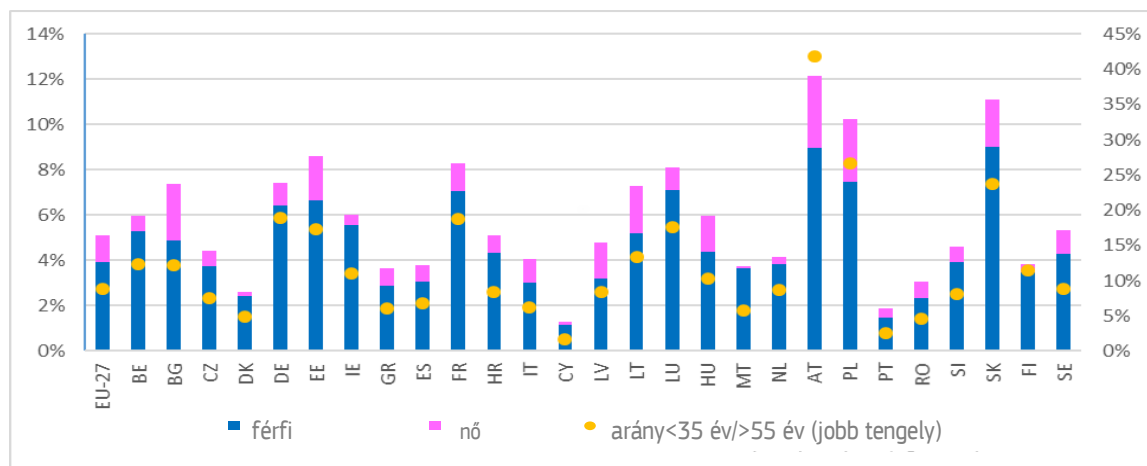
Mindez a távlatok teremtéséről szól, többek között a leginkább veszélyeztetett területek és társadalmi csoportok számára, hogy – „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiának megfelelően – a vonzó vidéki térségek és a méltányos átállás a polgárok javát szolgálják. Sokféle potenciál rejlik a vidéki térségekben, ám ezekre az Unió számos helyén strukturális hiányosságok és kiaknázatlan lehetőségek jellemzők. Bár a konkrét helyzet a tagállamok között és azokon belül eltérő, bizonyos kihívások visszatérő jellegűek. A vidéki térségek számos tagállamban lemaradást mutatnak az egy főre jutó jövedelem, az alapvető infrastruktúrához való hozzáférés és a biogazdasági lehetőségek megfelelő kiaknázása terén.

A **szegénység és társadalmi kirekesztés kockázata**, a kedvezőtlen foglalkoztatás és a **munkanélküliség** az uniós vidéki térségek visszatérő jellemzői, amelyek különösen a nőket, a fiatalokat és a veszélyeztetett csoportokat érintik. Emiatt számos tagállami vidéki térségeit az elnéptelenedés és/vagy elöregedés jellemzi; hatékony megoldások

kellenek ahhoz, hogy ezek a helyek, ideértve a mezőgazdasági ágazatot, vonzóvá váljanak a fiatalok számára.

Az elmúlt évtizedben a **fiatal mezőgazdasági termelők** aránya csökkent, az 55 év feletti mezőgazdasági termelőké pedig nőtt a teljes gazdálkodó népességben belül. Ez fontos **nemekkel kapcsolatos elem**, mivel a fiatal női gazdálkodók aránya különösen alacsony. Az üzletfejlesztés legfontosabb kihívásait **a földhöz, finanszírozáshoz és hatékony tanácsadási szolgáltatásokhoz való hozzáférés** jelenti.

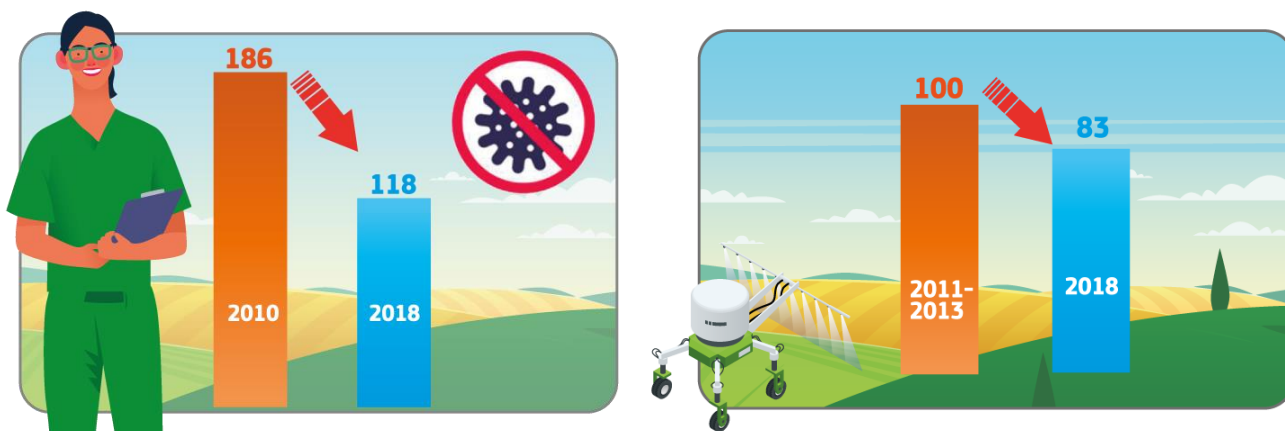
4. ábra. Fiatal mezőgazdasági termelők az uniós tagállamokban – a 35 év alatti mezőgazdasági üzemvezetők aránya 2016-ban

Forrás: EUROSTAT [[ef_m_farmang](#)] ¹⁴

Az uniós mezőgazdaság fontos szerepet játszik továbbá **a társadalom ételmezési és egészségügyi igényeinek kielégítésében**; „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia szerint többek között a környezeti, társadalmi/egészségügyi és gazdasági hatások kezelése útján kell átalakítani az uniós élelmiszerrendszereket. A számos területen elért uniós szintű eredmények szem előtt tartása mellett **továbbra is egyértelmű kihívásokat jelent** az alapanyagok, **azaz a kémiai peszticidek, műtrágyák és antimikrobiális szerek használatának csökkentése, valamint az állatok egészségének és jólétének javítása, a biológiai védelem fokozása, a növények új kártevőkkel és betegségekkel szembeni védelmének erősítése, a fenntarthatóbb és egészségesebb élelmiszerfogyasztás előmozdítása (a friss gyümölcsök és zöldségek fogyasztásának növelése) és az élelmiszer-vesztés és -pazarlás csökkentése.** „A termelőtől a fogyasztóig” stratégiában foglaltak szerint a jelenlegi élelmiszer-fogyasztási szerkezet egészségügyi és környezetvédelmi szempontból egyaránt fenntarthatatlan. A KAP intézkedésekkel is érintett ételmezési környezetnek támogatnia kell az inkább növényi alapú étrendre való átállást, az étrendre vonatkozó nemzeti ajánlásokkal összhangban, amely a környezeti fenntarthatóság és az egészségügyi célok eléréséhez is hozzájárul.

5. és 6. ábra. Antimikrobiális szerek (mg/PCU) és peszticidek (HRI1) az EU-ban

Forrás: DG AGRI az ESVAC, 10. ESVAC jelentés után (2020)¹

Source: EUROSTAT [[aei_hri](#)]¹

¹⁴ Európai Bizottság. *KAP kontextusmutató C.23 A mezőgazdasági üzemvezetők korszerkezete.* EUROSTAT [[ef_m_farmang](#)] alapján.

További teendők

A strukturális kihívások kezeléséhez és **a vidéki térségeken belüli kedvező folyamatok beindításához** a köz- és magánszféra forrásainak és kezdeményezéseinek kombinációját kell mozgósítani, a KAP és más európai szakpolitikák és pénzalapok alkalmazásával¹⁵, egy támogató jogi környezetben. A fizikai és humán tőkébe történő célzott és integrált beruházások különös fontosságúak lesznek, egyebek mellett az üzleti környezet javítása, a körforgásos és biogazdaság támogatása, valamint a diverzifikált gazdasághoz szükséges infrastruktúra és szolgáltatások megóvása és fejlesztése miatt. Különös figyelmet kell fordítani a leginkább rászoruló területekre és érdekeltekre.

A nemrég elfogadott nemi esélyegyenlőségi stratégiával összhangban¹⁶ minden tagállam számára ajánlott, hogy KAP stratégiai tervében legyenek célzott intézkedések a mezőgazdaságban és a vidéki térségekben található **nők** sajátos igényeinek kezelésére és biztosítsa a nemi esélyegyenlőség megerősítését a mezőgazdasági ágazatban. Különös figyelmet kell fordítani a jó minőségű gyermekgondozási szolgáltatások biztosítására a vidéki térségekben és a nemek közötti különbségek megszüntetésére, különösen a foglalkoztatás terén.

A tagállamoknak gondoskodniuk kell a **mezőgazdasági dolgozók**, különösen a bizonytalan helyzetű, szezonális és be nem jelentett dolgozók védelméről. Ennek komoly hatása lesz a jogszabályokban szereplő jogok tiszteletben tartására, amely lényeges eleme „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiában előírt méltányos uniós élelmiszerrendszernek.

Fontos, hogy a mezőgazdasági generációs megújulásra irányuló erőfeszítések **támogassák a beruházásokat** az alapvető infrastruktúra és szolgáltatások, valamint a gazdasági diverzifikáció terén (pl. a gazdaságokban vagy a biogazdaságon belül) a mezőgazdasági vállalkozások alapításához szükséges finanszírozáshoz és konkrét ismeretekhez/tanácsokhoz való hozzáférés segítése, a hagyatéki korlátok rendezése és a gazdálkodói generációk közötti együttműködés támogatása érdekében, ideértve a gazdaságok öröklését is. Az érintett tagállamok külön figyelmet fordítanak továbbá a sajátos igényű és sebezhetőségű területekre, például az EUMSZ 349. cikkében említett legkülső régiókra.

Gazdasági lehetőségeket **a mezőgazdasági termelés és a változó fogyasztói igények közötti jobb egyensúly** is teremthet. Az uniós zöld megállapodásban foglalt, az antimikrobiális szerek értékesítésének az antimikrobiális rezisztencia csökkentését szolgáló célkitűzés kapcsán több tagállamban összehangolt erőfeszítésre van szükség a használat további csökkentéséhez az antimikrobiális szerek visszafogott és körültekintő alkalmazására irányuló bevált gyakorlatokat népszerűsítő eszközök, képzés és tanácsadás, valamint jobb állattartás, biológiai védelem, fertőzésmegelőzés és -ellenőrzés útján.

Ezek az intézkedések hozzájárulnak **az állategészségügy és a biológiai védelem javításához is**. A kémiai peszticidek használatának és kockázatának csökkentésére irányuló cél eléréséhez a tagállamok többségének támogatnia kell **az integrált növényvédelem és a precíziós gazdálkodás bevezetését és a kevésbé veszélyes növényvédő szerekre való átállást**.

¹⁵ Az EUMSZ 174. cikkével összhangban.

¹⁶ COM(2020)152 final.

Emellett a tagállamoknak jelentős erőfeszítéseket kell tenniük **az egészségesebb, környezeti szempontból fenntarthatóbb étrendre való átálláshoz**, az étrendre vonatkozó nemzeti ajánlásokkal összhangban, és el kell érniük, hogy KAP stratégiai tervük segítse az **egészségesebb ételmezési környezetet**, illetve az odafigyelést az **élelmiszer-vesztésre és -pazarlásra**.

2.4. Az ismeretek, az innováció és a digitalizáció támogatása és megosztása a mezőgazdaságban és a vidéki térségekben

Az uniós mezőgazdaság és vidéki térségek főbb adatai

- a vidéki háztartások 60 %-a rendelkezik gyors szélessávú internethez való hozzáféréssel (2019)
- a mezőgazdasági üzemvezetők 32 %-a részesült alapszintű vagy teljes körű mezőgazdasági képzésben (2016)

Az ismeretek és az innováció kulcsszerepet játszanak abban, hogy segítsék a mezőgazdasági termelőket és a vidéki közösségeket a ma és a holnap kihívásainak leküzdésében. A kutatás és innováció, a digitalizáció és az új technológiák kulcsfontosságú tényezők lesznek a fenntarthatóbb és egészségesebb élelmiszerrendszerekre való átállás során.

Az **EU kutatási és innovációs keretprogramja (Horizont Európa)** elindulásával a jelentős ismeretanyag és a folyamatos mezőgazdasági kutatás kiegészítését célozza. Ez az ismeretanyag azonban gyakran elaprózott marad és nem kerül sor hatékony gyakorlati alkalmazására, miközben a mezőgazdaság komoly és kihasználatlan innovációs kapacitással rendelkezik.

A tagállamoknak alkalmazniuk kell a jövőbeni KAP stratégiai terveket a Horizont Európa program és az ahhoz tartozó partnerségek és missziók támogatásához, amelyek jelentősen hozzájárulnak az európai zöld megállapodáshoz. Különösen a **Törődj a talajaiddal és az életeddel** misszió, illetve **Az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens Európa** misszió nagy jelentőségű a mezőgazdaság és a vidéki térségek szempontjából.

A szereplői között hatékony ismeretáramlást biztosító **mezőgazdasági ismeretek és innovációk rendszere** (AKIS) komoly szerepet kap a KAP konkrét célkitűzések és a zöld megállapodás célkitűzések elérésében. A mezőgazdasági termelők fokozódó információigényének kielégítéséhez az összes AKIS tanácsadó és az innovációt támogató szolgáltatások integrálása biztosítja az alkalmazható kutatási és innovációs megoldások bevezetését.

A helyszíni innováció felgyorsításának fő eszközét a **mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó európai innovációs partnerség** (EIP-AGRI), és különösen annak operatív csoportjai, azaz a mezőgazdaság és a gazdálkodáshoz és vidéki térségekhez kapcsolódó egyéb tevékenységek terén indított innovatív projektek (környezet, éghajlat, biológiai sokféleség, élelmiszerrendszerek és nem élelmiszerrendszerek stb.) jelentik.

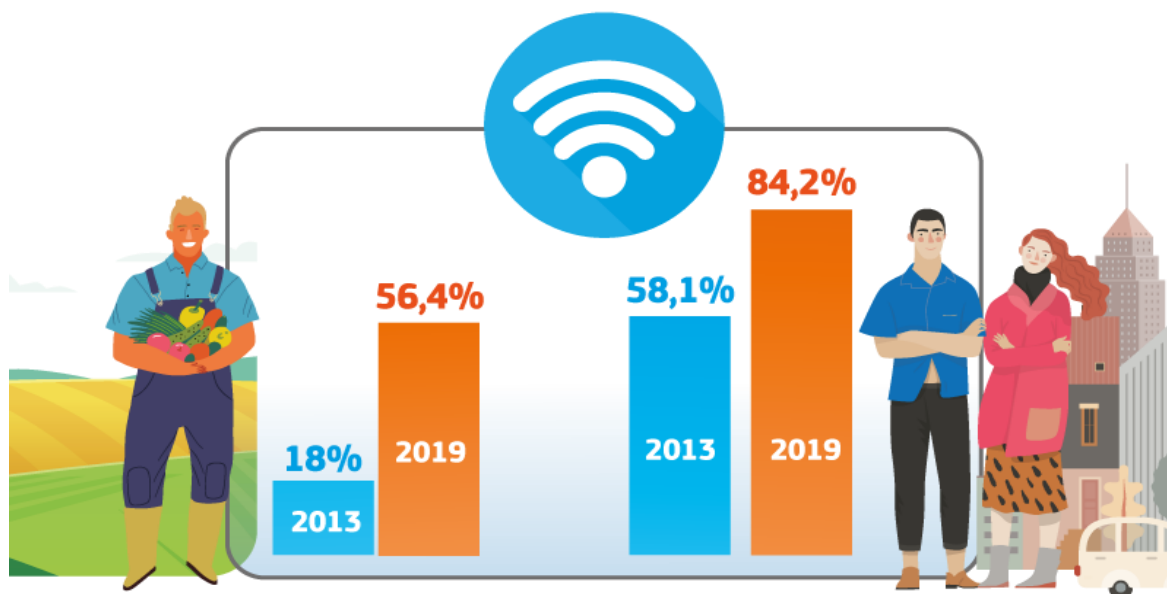
A tagállamoknak úgy kell bekapcsolódniuk a mezőgazdasági ágazat **digitális átállásába**, hogy **kiaknázzák az EU technológiai kapacitását** a digitális és adat technológiák és infrastruktúra, valamint a műholdas megfigyelés, precíziós gazdálkodás, földrajzi helymeghatározási szolgáltatások, önvezető mezőgazdasági gépek, drónok stb. terén a mezőgazdasági termelési folyamatok és a KAP megvalósításának jobb monitorozása és

optimalizálása érdekében. A gyors és megbízható internetkapcsolat vidéki térségekben való elérhetősége, valamint a digitális készségek fejlesztése létfontosságú a mezőgazdaság és a vidéki vállalkozások és közösségek számára szükséges összes jövőbeni intelligens megoldás kialakításához. A gyors internet jelenti az eszközt a jobb információs, oktatási és egészségügyi szolgáltatásokhoz, miközben lehetővé teszi a mezőgazdasági generációs megújulást és a korszerű vidéki gazdaság fejlődését. Ezen a téren még számos tagállamban van szükség fontos erőfeszítésekre. Az intelligens szakosodási stratégiák is fontos tényezőt jelentenek a vidéki térségekben rejlő innovációs potenciál kiaknázásában.

Ezzel párhuzamosan korszerűsíteni kell a tagállamok közigazgatási rendszerét, hogy biztosítható legyen a digitális információk széles körének integrálása és a digitális információk kiaknázása (mesterséges intelligencia, adatelemzés vagy modellezés útján) a költségek csökkentése és a szakpolitikai hatékonyság javítása céljából, a vidéki lakosság számára nyújtott szolgáltatások és előnyök fokozásával egyidejűleg. Az integrált igazgatási és kontrollrendszer (IACS) lehetőségeinek – jelenlegi elemeken alapuló – fejlesztése támogathatná az ezen a téren zajló közigazgatási erőfeszítéseket. E fejlesztések segíthetik a tagállamokat annak biztosításában, hogy a földnyilvántartási rendszerhez hozzáférést kapó mezőgazdasági termelők ellenőrizhessék, hogy kérhetnek-e támogatást a jogosultságuk szerinti területek után és betekintsenek azok adataiba.

A digitális technológiák használata nélkülözhetetlen az ágazat és a vidéki térségek gazdasági és környezeti teljesítményének fokozásához, valamint a KAP adminisztráció, KAP ellenőrzések és KAP teljesítményjelentés korszerűsítéséhez és egyszerűsítéséhez.

7. ábra. Gyors szélessávú lefedettség az EU-ban – vidéki háztartások / országos háztartások

Forrás: DESI egyedi mutatók [[desi_1b1_fbbc](#)]¹⁷

¹⁷ Európai Bizottság, *A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató*. DESI egyedi mutatók – 1b1 Gyors szélessávú (NGA) lefedettség [[desi_1b1_fbbc](#)].

3. A CÉLNAK MEGFELELŐ KAP STRATÉGIAI TERVEK FELÉ VEZETŐ ÚT

3.1. A zöld megállapodás integrálása a KAP stratégiai tervekbe

A megadott ajánlások jelentik az első lépést az európai zöld megállapodásnak a jövőbeni KAP stratégiai tervekbe való integrálásában. Az egyes bizottsági szolgálati munkadokumentumokban szereplő értékelés és az értékeléshez használt adatok¹⁸ jó alapot adnak ahhoz, hogy a tagállamok maguk határozzák meg – számszerűsített módon – a közös törekvéshez való potenciális hozzájárulásukat.

A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet javaslata előírja, hogy tagállamok mind a kilenc konkrét célkitűzéshez **beavatkozási stratégiát** készítenek, amely magában foglalja a **célokat** (az eredménymutatók szintjén) és a **legmegfelelőbb beavatkozásokat**. E célok értékének és a beavatkozások kiválasztásának és kialakításának igazolására **igényfelmérés** alapján kerül sor.

Az ajánlások (és az azokat igazoló elemzés) elősegítik az egyes konkrét célkitűzések igényfelmérését. Ugyanakkor a **tagállamok kötelesek egyértelmű nemzeti értékeket rögzíteni a zöld megállapodás különböző célkitűzéseire**.

A nemzeti értékek a zöld megállapodás minden egyes célkitűzéseinek közös törekvését konkrét nemzeti szintű ambíciókra fordítják le. A tagállamok e számszerűsített értékek alapján tudják kifejezni, hogy miként kívánnak hozzájárulni a zöld megállapodásban foglalt uniós törekvéshez, világosan jelezve ezzel a nemzeti szinten várható erőfeszítések irányát. Ezeknél a kifejezett nemzeti értékeknél figyelembe kell venni a korábbi évek erőfeszítéseit, az aktuális helyzetet és a javulás lehetőségét, minden egyes tagállam konkrét helyzetének elismerése mellett. Adott esetben a tagállamoknak biztosítaniuk kell az egyéb tervezési eszközökből és jogi kötelezettségekből eredő, már meglévő nemzeti stratégiákkal vagy célokkal való összhangot. A nemzeti értékek meghatározása segíti a tagállamokat az igényfelmérésben és a KAP stratégiai terv célok eredménymutatók szintjén történő rögzítésében.

E folyamatban az Európai Bizottság strukturált párbeszéd keretén belül támogatja a tagállamokat, a KAP stratégiai tervek hivatalos elfogadása előtt.

Az összes nemzeti érték együttes megvizsgálása alapján felmérhető, hogy az EU közös erőfeszítésével elérhetők-e a zöld megállapodás célkitűzései. A Bizottság a KAP stratégiai tervek jóváhagyásának és módosításának idején ellenőrzi a tagállamok által adott értékek és a zöld megállapodás célkitűzéseinek általános összhangját. A zöld megállapodás e célkitűzései teljesülésének tagállami szintű monitorozása a jövőbeni KAP-hoz javasolt értékelési keret útján történik¹⁹.

3.2. Hatékony KAP stratégiai tervek kidolgozása

A jövőbeni KAP stratégiai tervek nem csupán tervezési eszközök. Az új irányítás alapját képezik a különböző kormányzati szintek közötti megerősített együttműködés mellett, valamint nagyobb nyitottsággal és átláthatósággal az európai társadalom felé. A 27 bizottsági szolgálati munkadokumentumban foglalt ajánlások alapján az Európai Bizottság megerősíti a tagállamokkal folytatott strukturált párbeszédet, további

¹⁸ Lásd e közlemény mellékleteit.

¹⁹ [Bizottsági szolgálati munkadokumentum](#) (2020) 93 final „A KAP-reform és a zöld megállapodás közötti kapcsolatok elemzése”.

iránymutatást és fokozott támogatást nyújtva a 27 KAP stratégiai terv elkészítéséhez. A Bizottság oly módon is erősíti a támogatást, hogy megfelelő dokumentumok nyilvános megosztásával jelzi a KAP stratégiai tervek várható értékelési módját²⁰.

A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet javaslatának 94. cikke előírja, hogy a **környezetvédelmi és éghajlat-politikai ügyekben illetékes hatóságok** tevőlegesen vegyenek részt a terv környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szempontjainak kidolgozásában.

A KAP stratégiai tervek szövegezése és megvalósítása során a tagállamok kötelesek átláthatóságot biztosítani. A tagállamok biztosítják, hogy a beavatkozások **objektív és megkülönböztetésmentes kritériumok** alapján történjenek, összeegyeztethetők legyenek a belső piaccal és ne torzítsák a versenyt. Ugyanakkor, a kiválasztási kritériumok megállapításakor, a tagállamok törekednek arra, hogy biztosítsák a beavatkozás céljának megfelelő támogatást, **a kérelmezőkkel szembeni egyenlő bánásmódot**, a finanszírozási források jobb felhasználását és **az összeférhetetlenség elkerülését**.

Az átmenet további erőfeszítéseket is igényel annak szavatolásához, hogy az azonos területen megvalósított összes különböző szakpolitika következetes és integrált módon járuljon hozzá a fenntartható élelmiszerrendszerekhez. A vidéki–városi kapcsolódások és funkcionális területek megerősítést igénylő megközelítései is ide tartoznak. Emellett például a mezőgazdasági területek biológiai sokféleségének megőrzéséhez arra van szükség, hogy a tagállamok ne finanszírozzák a környezetre negatív hatást gyakorló beruházásokat és gazdálkodási gyakorlatokat.

Ezen túlmenően a KAP stratégiai tervezésnél biztosítani kell a következetességet és a kiegészítő jelleget **más uniós alapok** (különösen a kohéziós politika) vonatkozásában a kettős finanszírozás elkerülése és a beruházások átfogó hatékonyságának javítása érdekében. Fontos, hogy minden uniós alap teljes szinergiában működjön és hozzájáruljon az európai zöld megállapodás célkitűzéseéhez. A területi eszközök (pl. közösségvezérelt helyi fejlesztés) és a határon átnyúló együttműködés esetében további megerősítés szükséges. Figyelní kell továbbá az **európai szemeszter** keretében kiadott országspecifikus ajánlásokra, valamint a közelgő fontos stratégiai fejlesztésekre, mint a **vidéki térségekre vonatkozó hosszú távú elképzelés**, amely 2021-ben jelenik meg az uniós vidéki térségek elkövetkező évtizedekre szóló fejlesztésének átfogó keretként.

3.3. A partnerség elvének megerősítése

A jövőbeni KAP kialakítása és megvalósítása terén elérhető tudás, szakértelem és álláspontok bővítéséhez az is fontos, hogy az új KAP stratégiai tervek készítése a partnerség elve alapján történjen. A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet javaslatának 94. cikke előírja, hogy a tagállamoknak **átlátható eljárások alapján és az érdekelt bevonásával** kell elkészíteniük a KAP stratégiai terveket. Az összes érintett hatóság (ideértve az illetékes regionális és helyi hatóságokat), a gazdasági és szociális partnerek és a civil társadalmat képviselő releváns szervezetek bevonásának a jövőbeni KAP stratégiai terv összes előkészítési szakaszánál meg kell történnie.

További erőfeszítés szükséges, hogy garantálható legyen az érdekelt és a civil társadalom megfelelő bevonása és tényleges részvétele a KAP stratégiai tervek kialakításában. A Bizottság erre ösztönzi az összes tagállamot és különösen azokat,

²⁰ Lásd a 19. lábjegyzetet.

amelyek még nem indítottak el nyitott és átlátható párbeszédet valamennyi partnerrel. A Bizottság a KAP stratégiai tervek benyújtása előtt szorosan figyelemmel kíséri ezt a folyamatot.

A 2014–2020 időszakra szóló vidékfejlesztési programok tapasztalata alapján a Bizottság azt javasolja, hogy minden tagállam alkalmazza az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított **partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexben** meghatározott elveket²¹.

Nagyon fontos továbbá bevonni a megvalósítási fázisba az összes szereplőt, akik fontos szerepet játszanak majd a jövőbeni **monitoringbizottságokban**. Ezeknek az előzetesen felállított bizottságoknak már a Bizottság elé való benyújtás előtt szerepet kell kapniuk a KAP stratégiai tervek tervezetének a véglegesítésében. Egy jól működő nemzeti KAP hálózat fokozhatja a KAP stratégiai tervek hozzájárulását a zöld megállapodás célkitűzéseinek és törekvéseinek eléréséhez. A KAP hálózat feladata többek között az, hogy elősegítse és támogassa pl. a kutatási és innovációs közösségek kapcsolatát a mezőgazdasági termelőkkel az AKIS keretén belül, előmozdítva a KAP és az Európai Kutatási Térség közötti szinergiákat, valamint az agrár-élelmiszeripari intelligens szakosodási platformon belüli regionális együttműködést.

²¹ A Bizottság 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. január 7.) az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről.